

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 1958, sp. zn. Cz 399/58

Číslo: 20/1959

Právní věta:

Zaměstnanci lze přiznat ochranu podle § 5 odst. 3 lit. c) zák. č. 55/1956 Sb. jen po tu dobu, po kterou skutečně vykonával zaměstnání, do něhož přešel z důvodů zdravotních nebo v obecném zájmu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.10.1958

Spisová značka: Cz 399/58

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Důchod

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozhodnutím Státního úřadu sociálního zabezpečení byl navrhovateli přiznán starobní důchod jako zaměstnanci třetí pracovní kategorie.

Lidový soud v Plzni, který rozhodoval o opravném prostředku navrhovatele do tohoto rozhodnutí, vyslovil povinnost poskytovat navrhovateli starobní důchod zaměstnance druhé kategorie.

Krajský soud v Plzni rozsudek soudu první stolice potvrdil. Oba soudy zastávaly názor, že § 5 odst. 3 písm. c) uved. zák. hodnotí jediné změnu zaměstnání a důvod této změny, neuvádí však nikde dalších omezujících podmínek a zejména nikoli podmínku, že nové zaměstnání, které bylo nastoupeno v obecném zájmu, by muselo trvat také v době, kdy vznikl nárok na důchod. Proto pro posouzení věci je rozhodným jedině, zda ke změně zaměstnání u navrhovatele koncem ledna 1952 došlo v obecném zájmu, což popřeno nebylo, a zda od té doby do dne vzniku nároku na starobní důchod neuplynulo více než 5 let.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozhodnutím krajského soudu byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Jednou ze zásad, na níž je založen zákon o sociálním zabezpečení, je důsledné odměňování podle zásluhy zaměstnance. Tato zásada je provedena tím, že jsou zaměstnanci zařazeni do tří pracovních

kategorií podle důležitosti a obtížnosti jejich práce; zaměstnanci, kteří vykonávají zaměstnání, jež svým obsahem spadá do první a druhé pracovní kategorie, jsou proti ostatním zvýhodněni.

Tato zásada je pak provedena ustanovením § 5 zák. o soc. zabezpečení. V odstavci třetím jsou blíže vymezeny podmínky pro zařazení zaměstnance do té či oné pracovní kategorie (srov. i § 9 odst. 1, §§ 13, 16 zák. o soc. zabezpečení), při čemž se vychází z toho, že zaměstnanec ke dni vzniku nároku na důchod vykonával zaměstnání první, resp. druhé pracovní kategorie a pod písm. b), resp. c) z důvodů ochrany zaměstnance se poskytují výhody spojené se zařazením do preferované kategorie i v případě, že sice zaměstnanec takové zaměstnání opustil a ode dne výstupu z takového zaměstnání neuplynulo více než 2 roky anebo došlo ke změně zaměstnání z důvodů zdravotních na doporučení posudkové komise sociálního zabezpečení nebo v obecném zájmu a od změny zaměstnání neuplynula doba více než 5 let. Ze srovnání všech uvedených případů je patrné, že případy uvedené pod lit. b) a c) jsou výjimkami z případu uvedeného pod lit. a). V případě uvedeném pod lit. b) je upravena otázka výstupu ze zaměstnání, při čemž nezáleží na tom, z jakých důvodů k tomuto výstupu došlo; naproti tomu v případě pod lit. c) je upravena otázka změny zaměstnání, tj. zaměstnanec vykonává zaměstnání, jež spadá do kategorie třetí, při čemž je rozhodným, že k této změně došlo z určitých důvodů, jak jsou v zákoně uvedeny.

Jde nyní o to, zda ochranu ve smyslu § 5 odst. 3 lit. c) lze přiznat zaměstnanci i v případě, jestliže sice došlo z důvodů uvedených v tomto ustanovení ke změně zaměstnání, při čemž však zaměstnanec v době rozhodování o nároku na důchod již nevykonává toto zaměstnání toho druhu, k němuž došlo z důvodů zdravotních nebo v obecném zájmu. Zákon v tomto směru nemá výslovného ustanovení. Účelem tohoto ustanovení vůbec je vyjádřit v podmínkách na důchod a ve výši důchodu určité pracovní zásluhy zaměstnance. Nelze mít za to, že by bylo v souladu s touto zásadou, kdyby byly zaměstnanci přiznávány výhody, ač zaměstnanec povolání, jež z určitých důvodů změnil, již nevykonává. Tím spíše není pro takový extensivní výklad opory v zákoně, když jde již samo o sobě, jak shora uvedené v případě § 5 odst. 3 lit. c), o výjimku, jež sama svědčí výkladu omezujícímu. Nadto nelze přehlédnout i ustanovení § 5 odst. 3 lit. b), které bez zřetele na důvody, které vedly k výstupu ze zaměstnání všeobecně za splnění obecných podmínek, poskytuje dvouletou ochrannou lhůtu. Již z toho, že výkon rozlišuje vystoupení ze zaměstnání a změnu zaměstnání, nutno usuzovat na to, že tu zákonodárce vycházel z toho, že přechod z preferovaného zaměstnání do jiného byl myšlen dočasně, tj. s úmyslem vrátit se do původního zaměstnání, jakmile závažné důvody pominuly. Jen v případě, kdyby během stanovené doby došlo k nápadu dávky, byl by zaměstnanec chráněn tím, že mu byly zachovány všechny výhody, které získal za výkon preferovaného zaměstnání. Opačný výklad by vedl k tomu – ježto při dikci zákona nelze rozlišovat změnu zaměstnání z důvodů zdravotních nebo došlo-li k ní v obecném zájmu, pokud jde o rozsah ochrany zaměstnance – že by při změně zaměstnání z důvodů zdravotních po dobu poměrně krátkou, ač tyto důvody pominuly a ač byla možnost vrátit se do preferovaného zaměstnání, zůstaly zaměstnanci zachovány výhody z výkonu původního preferovaného zaměstnání. Takový výklad by byl nepochybně v rozporu s pojetím celé zásady o tom, že mají být vyjádřeny v podmínkách a výši důchodu pracovní zásluhy a byla by zde poskytována výhoda nad míru nutnou k dosažení účelu, který je právě uvedeným zákonným ustanovením sledován.

Z toho vyplývá, že zaměstnanci je zachována příslušnost k preferované kategorii jen po tu dobu, po kterou skutečně druh zaměstnání, do něhož přešel z důvodů zdravotních nebo v obecném zájmu, vykonával.

Při tomto názoru bylo však věcí soudu druhé stolice, aby se zabýval i tím, zda i další zaměstnání, které nyní navrhovatel vykonává, je zaměstnáním, vykonávaným v obecném zájmu. Na tuto otázku je i se zřetelem k vývodům rozhodnutí lidového soudu dát zápornou odpověď. Zákon nemá definici o tom, co je to obecný zájem. Je to pojem, který je užit i v celé řadě jiných zákonů (srov. kupř. § 36 obč. zák., § 73 o. s. ř.). Ze srovnání s § 7 odst. 2 zák. o soc. zabezpečení z celého smyslu ustanovení § 5 je

nutno usuzovat na to, že o změně zaměstnání v obecném zájmu bude možno mluvit tehdy, jestliže pro takovou změnu zaměstnání mluví důvody jsoucí mimo osobu zaměstnance, totiž zájem pracujících, zvláště naléhavý a intenzivní, pro který lze mít za to, že je namístě, aby zaměstnanec své zaměstnání, byť i preferované, změnil za jiné podle zákona o sociálním zabezpečení nepreferované. Kdy tomu tak bude, bude otázkou konkrétního případu. Lze souhlasit s tím, že tyto zcela zvláštní a výjimečné důvody zde byly v době, kdy navrhovatel nastoupil v lednu 1952 z politických důvodů funkci tajemníka národního výboru. Krajský soud se z tohoto hlediska věcí nezabýval. Pokud pak plyne z obsahu spisu, další funkce navrhovatele, kterou převzal 26. června 1954, takovou výjimečnou, mimořádnou povahu zasluhující zvýhodnění z hlediska toho, co bylo řečeno o smyslu § 5 odst. 3 zák. o soc. zabezpečení, již nemá, protože nárok na dávku starobního důchodu mohl vzniknout až po 1. lednu 1957.

Pokud proto krajský soud vyslovil, že jsou splněny předpoklady pro přiznání nároku na důchod starobní i se zřetelem na ustanovení § 5 odst. 3 lit. c) zák. o soc. zabezpečení, porušil zákon v tomto ustanovení.